

گزارش‌های تفصیلی طرح
استراتژی توسعه صنعتی کشور

جلد پنجم

تجربه توسعه صنعتی در جهان

مسعود نیلی

علیرضا ساعدی

دانشگاه صنعتی شریف
دانشکده مدیریت و اقتصاد

مؤسسه انتشارات علمی

دانشگاه صنعتی شریف

تجربه توسعه صنعتی در جهان

تألیف مسعود نبلی، علیرضا ساعدی

ویراستار: منصور مدرسی

چاپ اول: ۱۳۸۴

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۲۶۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ، و صحافی: چاپخانه چهل چاپ

حق چاپ برای مؤسسه انتشارات علمی دانشگاه صنعتی شریف محفوظ است.

ISBN 964-7982-41-0

شابک: ۹۶۴-۷۹۸۲-۴۱-۰

ISBN 964-7982-12-7

شابک دوره‌ای (۱۲ جلدی)

این کتاب در مؤسسه انتشارات علمی ویرایش و آماده‌سازی نشده است.

نبلی، مسعود، ۱۳۳۴

تجربه توسعه صنعتی در جهان | مسعود نبلی، علیرضا ساعدی؛ [برای] دانشگاه صنعتی شریف، دانشکده مدیریت و اقتصاد -- تهران: دانشگاه صنعتی شریف، مؤسسه انتشارات علمی، ۱۳۸۴.

۲۵۰ ص.: مصور. -- (گزارشهای تفصیلی طرح استراتژی توسعه صنعتی کشور؛ ج ۵)

ISBN 964-7982-12-7 (دوره)

ISBN 964-7982-41-0 (ج. ۵)

۲۶۰۰۰ ریال

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیا.

واژه‌نامه.

کتابنامه.

۱. توسعه صنعتی -- ایران. ۲. توسعه صنعتی. الف. ساعدی، علیرضا. ب. دانشگاه صنعتی شریف. دانشکده مدیریت و اقتصاد. ج. دانشگاه صنعتی شریف. مؤسسه انتشارات علمی. د. عنوان. ه. فروست.

۳۳۸/۹۵۵

HC۸۰/۹ت

ج. ۵

۸۴-۲۵۴۵۳م

کتابخانه ملی ایران

فهرست کلی مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۵	مقدمه
۱۱	فصل اول : تجربه توسعه صنعتی و الگوهای آن
۱۳	مقدمه
۱۶	۱-۱- اهمیت صنعتی شدن
۲۲	۱-۲- الگوهای توسعه صنعتی
۳۹	۱-۳- مقایسه عملکرد کشورهای شرق آسیا و آمریکای لاتین
۸۳	۱-۴- نتیجه گیری
۸۹	فصل دوم : عوامل مؤثر بر انتخاب راهبردهای توسعه صنعتی
۹۱	مقدمه
۹۵	۲-۱- شرایط اولیه کشورها
۹۶	۲-۲- مشخصات اجتماعی
۹۷	۲-۳- مشخصات فرهنگی، الگوبرداری و نگاه به خارج

۹۸	۲-۴- عوامل دینی و مذهبی
۱۰۰	۲-۵- مشخصات سیاسی
۱۰۷	۲-۶- جایگاه دولت
۱۱۱	۲-۷- ساختار سیاسی روابط بنگاه و دولت
۱۱۲	۲-۸- سازوکار سیاسی بین المللی
۱۱۴	۲-۹- روند اقتصاد جهانی: (رکود و رونق اقتصادی)
۱۱۵	۲-۱۰- نظام بین المللی و روابط بین دول
۱۱۷	۲-۱۱- سیاستها و عملکرد اقتصاد کلان
۱۱۹	۲-۱۲- سایر عوامل در آسیا و آمریکای لاتین
۱۲۱	۲-۱۳- استراتژی صنعتی به عنوان یک پدیده ناشی از شرایط پسینی
۱۲۲	۲-۱۴- استراتژی توسعه صنعتی
۱۲۴	۲-۱۵- خصوصیات الزامی استراتژی توسعه صنعتی
۱۲۶	۲-۱۶- دلایل نیاز به تدوین یک استراتژی توسعه صنعتی
۱۲۸	۲-۱۷- نتیجه گیری
۱۳۱	فصل سوم: دولت و راهبردهای توسعه صنعتی
۱۳۳	مقدمه
۱۳۵	۳-۱- مقدار دخالت دولت
۱۳۷	۳-۲- انواع دخالت دولت
۱۴۱	۳-۳- دیدگاهها نسبت به دخالتهای دولت در صنعت
۱۴۳	۳-۴- دخالتهای انتخابی در صنعت
۱۴۵	۳-۵- دخالتهای تشویقی صادرات
۱۴۶	۳-۶- دخالتهای انتخابی در صنعت و فساد دولتی
۱۴۸	۳-۷- موارد شکست در دخالت های کارکرد گرایانه
۱۵۱	۳-۸- نقش دولت در توسعه صنعتی آسیا
۱۶۴	۳-۹- دولت و توسعه صنعتی اخیر در اروپا
۱۷۵	۳-۱۰- نتیجه گیری

۱۷۷	فصل چهارم : راهبردهای توسعه صنعتی در شرایط نوین جهانی
۱۷۹	۴-۱- شرایط جدید (جهانی شدن)
۱۸۱	۴-۲- زنجیره تولید جهانی و شرکت‌های فراملیتی
۱۸۴	۴-۳- چارچوب کلی سند استراتژی توسعه صنعتی آفریقای جنوبی
۱۸۶	۴-۴- استراتژی صنعتی دولت تایوان
۱۸۸	۴-۵- برنامه دوم توسعه کلان صنعت مالزی
۱۹۰	۴-۶- برنامه صنعتی دولت لیتوانی
۱۹۲	۴-۷- برنامه صنعتی دولت ویتنام
۱۹۳	۴-۸- استراتژی توسعه صنعتی اندونزی
۱۹۸	۴-۹- موارد و موضوعات اساسی تحت پوشش استراتژی‌های توسعه صنعتی
۲۱۱	۴-۱۰- نتیجه گیری

۲۱۳	ضمیمه : روند زمانی توسعه صنعتی و تحولات سیاسی در شرق آسیا
۲۱۵	۱- نگاهی اجمالی به روند صنعتی شدن مالزی
۲۱۷	۲- نگاهی اجمالی به روند صنعتی شدن اندونزی
۲۱۹	۳- نگاهی اجمالی به روند صنعتی شدن سنگاپور
۲۲۱	۴- نگاهی اجمالی به روند صنعتی شدن تایوان

۲۲۳	کتابنامه
-----	----------

فهرست تفصیلی مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۵	مقدمه
۱۱	فصل اول : تجربه توسعه صنعتی و الگوهای آن
۱۳	مقدمه
۱۶	۱-۱- اهمیت صنعتی شدن
۲۲	۱-۲- الگوهای توسعه صنعتی
۲۸	۱-۲-۱- صنعتی شدن از طریق جایگزینی واردات (الگوی آمریکای لاتین)
۳۱	۱-۲-۲- تبعات راهبرد جایگزینی واردات
۳۲	۱-۲-۲-۱- تشکیل هسته‌های تولیدی در مقیاس کوچک
۳۳	۱-۲-۲-۲- تولید زیر ظرفیت
۳۳	۱-۲-۲-۳- رانت‌جویی و انحصارطلبی
۳۳	۱-۲-۲-۴- شکل‌گیری بازار فروشنده و کاهش انگیزه برای نوآوری
۳۴	۱-۲-۲-۵- آثار منفی بر اقتصاد کلان
۳۵	۱-۲-۳- صنعتی شدن از طریق گسترش صادرات (الگوی آسیای شرقی)

۳۷	۱-۲-۳-۱- مناطق ویژه صادراتی
۳۸	۱-۲-۳-۲- پی‌آمدهای تشویق صادرات
۳۹	۱-۳- مقایسه عملکرد کشورهای شرق آسیا و آمریکای لاتین
۴۱	۱-۳-۱- برزیل
۵۴	۱-۳-۲- مکزیک
۶۰	۱-۳-۳- توسعه صنعتی کره جنوبی
۶۱	۱-۳-۳-۱- دهه ۱۹۶۰: ارتقاء صادرات و صنایع اصلی
۶۲	۱-۳-۳-۲- دهه ۱۹۷۰: تعمیق و تنوع صنعتی
۶۴	۱-۳-۳-۳- دهه ۱۹۸۰: مقررات زدایی و آزادسازی با تردید
۶۵	۱-۳-۴- توسعه صنعتی تایوان
۶۸	۱-۳-۵- توسعه صنعتی مالزی
۶۸	۱-۳-۵-۱- فاز اول: راهبرد جایگزینی واردات
۷۲	۱-۳-۵-۲- فاز دوم: راهبرد صنعتی توسعه صادرات
۷۷	۱-۳-۵-۳- فاز سوم: دوران دوم راهبرد جایگزینی واردات
۷۸	۱-۳-۵-۴- فاز چهارم: راهبرد صادرات (مرحله دوم)
۸۰	۱-۳-۵-۵- منابع و منشأ رشد تولید صنعتی مالزی
۸۱	۱-۳-۵-۶- ساختار دوگانه صنعتی
۸۲	۱-۳-۶- توسعه صنعتی اندونزی
۸۳	۱-۴- نتیجه گیری
۸۷	۱-۴-۱- نقشه واحد و طرح یکسان برای صنعتی شدن وجود ندارد
۸۷	۱-۴-۲- پرش یکباره از مراحل الزامی توسعه صنعتی امکانپذیر نیست
۸۸	۱-۴-۳- در تطبیق باید توجه داشت که شرایط جهانی تغییر کرده است
۸۹	فصل دوم: عوامل مؤثر بر انتخاب راهبردهای توسعه صنعتی
۹۱	مقدمه
۹۵	۲-۱- شرایط اولیه کشورها (حجم منابع طبیعی، موقعیت جغرافیایی و اندازه بازار)
۹۶	۲-۲- مشخصات اجتماعی
۹۷	۲-۳- مشخصات فرهنگی، الگوبرداری و نگاه به خارج

- ۹۸ ۲-۴- عوامل دینی و مذهبی
- ۱۰۰ ۲-۵- مشخصات سیاسی
- ۱۰۱ ۲-۵-۱- توزیع ثروت با فراهم سازی امکان مشارکت افراد در روند رشد اقتصادی
- ۱۰۱ ۲-۵-۲- اصلاحات ارضی
- ۱۰۲ ۲-۵-۳- تقویت صنایع کوچک و متوسط
- ۱۰۴ ۲-۵-۴- مصون سازی برنامه ریزان اقتصادی از فشارهای سیاسی گوناگون
- ۱۰۵ ۲-۵-۵- ایجاد چارچوب مناسب برای توزیع مطلوب اطلاعات
- ۱۰۶ ۲-۵-۶- نظام توزیع درآمد
- ۱۰۷ ۲-۶- جایگاه دولت
- ۱۱۱ ۲-۷- ساختار سیاسی روابط بنگاه و دولت
- ۱۱۲ ۲-۸- ساز و کار سیاسی بین المللی
- ۱۱۴ ۲-۹- روند اقتصاد جهانی: (رکود و رونق اقتصادی)
- ۱۱۵ ۲-۱۰- نظام بین المللی و روابط بین دول
- ۱۱۷ ۲-۱۱- سیاست‌ها و عملکرد اقتصاد کلان
- ۱۱۸ ۲-۱۱-۱- اثر مشخصه‌های کلان بر استراتژی توسعه صنعتی
- ۱۱۸ ۲-۱۱-۲- اثر استراتژی توسعه صنعتی بر سیاست‌های اقتصاد کلان
- ۱۱۹ ۲-۱۲- سایر عوامل در آسیا و آمریکای لاتین
- ۱۲۱ ۲-۱۳- استراتژی صنعتی به عنوان یک پدیده ناشی از شرایط پسینی
- ۱۲۲ ۲-۱۴- استراتژی توسعه صنعتی
- ۱۲۴ ۲-۱۵- خصوصیات الزامی استراتژی توسعه صنعتی
- ۱۲۶ ۲-۱۶- دلایل نیاز به تدوین یک استراتژی توسعه صنعتی
- ۱۲۶ ۲-۱۶-۱- موارد شکست بازار
- ۱۲۶ ۲-۱۶-۲- ایجاد هماهنگی در ساختار و ترکیب صنعت
- ۱۲۷ ۲-۱۶-۳- ایجاد امکان برای پیش بینی تغییرات
- ۱۲۷ ۲-۱۶-۴- ارائه چشم انداز
- ۱۲۸ ۲-۱۶-۵- تشویق به تغییر در جهت رشد و نوآوری
- ۱۲۸ ۲-۱۶-۶- امکان فراگیری تجارب دیگران
- ۱۲۸ ۲-۱۷- نتیجه گیری

فصل سوم: دولت و راهبردهای توسعه صنعتی

مقدمه

- ۱۳۱
۱۳۳
۱۳۵ ۳-۱ مقدار دخالت دولت
۱۳۷ ۳-۲ انواع دخالت دولت
۱۳۷ ۳-۲-۱ دخالت‌های کارکردی
۱۳۹ ۳-۲-۲ دخالت‌های انتخابی
۱۴۱ ۳-۳ دیدگاه‌ها نسبت به دخالت‌های دولت در صنعت
۱۴۳ ۳-۴ دخالت‌های انتخابی در صنعت
۱۴۵ ۳-۵ دخالت‌های تشویقی صادرات
۱۴۷ ۳-۶ دخالت‌های انتخابی در صنعت و فساد دولتی
۱۴۸ ۳-۷ موارد شکست در دخالت‌های کارکرد گرایانه
۱۴۹ ۳-۷-۱ غنا
۱۵۰ ۳-۷-۲ شیلی
۱۵۱ ۳-۸ نقش دولت در توسعه صنعتی آسیا
۱۵۱ ۳-۸-۱ ایجاد فضای رقابتی در چارچوب قانون
۱۵۳ ۳-۸-۲ هدایت و سرعت بخشیدن به روند شکل‌گیری سرمایه
۱۵۴ ۳-۸-۳ انباشت سرمایه انسانی
۱۵۵ ۳-۸-۴ پس انداز (انباشت مالی)
۱۵۶ ۳-۸-۵ سرمایه‌گذاری
۱۵۸ ۳-۸-۶ افزایش جذابیت برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی
۱۶۰ ۳-۸-۷ ایجاد ثبات اقتصاد کلان
۱۶۴ ۳-۹ دولت و توسعه صنعتی اخیر در اروپا
۱۶۴ ۳-۹-۱ بریتانیا
۱۶۸ ۳-۹-۲ فرانسه
۱۷۱ ۳-۹-۳ روسیه
۱۷۲ ۳-۹-۴ آلمان
۱۷۴ ۳-۹-۵ سوئد
۱۷۴ ۳-۹-۶ هلند

۱۷۵ ۷-۹-۳- ایرلند (بیر اروپایی)

۱۷۵ ۱۰-۳- نتیجه گیری

۱۷۷ فصل چهارم: راهبردهای توسعه صنعتی در شرایط نوین جهانی

۱۷۹ ۱-۴- شرایط جدید (جهانی شدن)

۱۸۱ ۲-۴- زنجیره تولید جهانی و شرکت های فراملیتی

۱۸۴ ۳-۴- چارچوب کلی سند استراتژی توسعه صنعتی آفریقای جنوبی

۱۸۶ ۴-۴- استراتژی صنعتی دولت تایوان

۱۸۸ ۵-۴- برنامه دوم توسعه کلان صنعت مالزی

۱۹۰ ۶-۴- برنامه صنعتی دولت لیتوانی

۱۹۲ ۷-۴- برنامه صنعتی دولت ویتنام

۱۹۳ ۸-۴- استراتژی توسعه صنعتی اندونزی

۱۹۳ ۱-۴-۸- هفت مورد اساسی در دستور کار تغییرات صنعتی

۱۹۴ ۲-۴-۸- سیاست های گسترده در سطح صنعت

۱۹۷ ۳-۴-۸- سیاست های در سطح زیر بخش

۱۹۸ ۴-۴-۸- سیاست های در سطح پنگاه

۱۹۸ ۹-۴- موارد و موضوعات اساسی تحت پوشش استراتژی های توسعه صنعتی

۱۹۹ ۱-۴-۹- صادرات گرای

۲۰۰ ۲-۴-۹- فراهم سازی شرایط محیطی

۲۰۱ ۳-۴-۹- ایجاد ثبات در سطح اقتصاد کلان

۲۰۱ ۴-۴-۹- فراهم سازی زیر ساخت های فیزیکی

۲۰۲ ۵-۴-۹- آموزش نیروی انسانی و تطبیق فناوری

۲۰۲ ۶-۴-۹- خصوصی سازی به همراه آزاد سازی و مقررات زدایی

۲۰۴ ۷-۴-۹- سرمایه گذاری های مستقیم خارجی

۲۰۶ ۸-۴-۹- ایجاد صنایع و فناوری های جدید به همراه تجدید ساختار

۲۰۷ ۹-۴-۹- سیاست های تحقیق و توسعه

۲۰۸ ۱۰-۴-۹- سیاست های منطقه ای و نگرش خوشه ای

۲۰۹ ۱۱-۴-۹- توجه به صنایع متوسط و کوچک

- ۲۱۰ ۱۲-۹-۴- توجه به رشد همزمان صنعت و خدمات
- ۲۱۰ ۱۳-۹-۴- ایجاد ارتباط بین کشاورزی و صنعت
- ۲۱۱ ۱۰-۴- نتیجه گیری

- ۲۱۳ ضمیمه: روند زمانی توسعه صنعتی و تحولات سیاسی در شرق آسیا
- ۲۱۵ ۱- نگاهی اجمالی به روند صنعتی شدن مالزی
- ۲۱۷ ۲- نگاهی اجمالی به روند صنعتی شدن اندونزی
- ۲۱۹ ۳- نگاهی اجمالی به روند صنعتی شدن سنگاپور
- ۲۲۱ ۴- نگاهی اجمالی به روند صنعتی شدن تایوان

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۱۹	جدول شماره ۱-۱- رشد صادرات صنعتی در کشورهای تازه توسعه یافته
۲۱	جدول شماره ۱-۲- برترین کشورهای صنعتی جهان
۲۲	جدول شماره ۱-۳- رشد تولید صنعتی در اقتصادهای تازه صنعتی شده
۲۶	جدول شماره ۱-۴- الگوی توسعه در شرق آسیا و آمریکای لاتین
۴۳	جدول شماره ۱-۵- نرخ یارانه‌ها در صادرات محصولات صنعتی در برزیل
۴۵	جدول شماره ۱-۶- ترتیب سیاست‌های صنعتی (سنگین و شیمیایی) در برزیل
۵۴	جدول شماره ۱-۷- صادرات محصولات صنعتی و درصد سهم صادرات در برزیل
۶۹	جدول شماره ۱-۸- مراحل مختلف توسعه صنعتی در مالزی
۷۴	جدول شماره ۱-۹- سهم زیربخش‌ها در صادرات صنعتی مالزی
۸۰	جدول شماره ۱-۱۰- نرخ رشد سالانه تولید ناخالص داخلی مالزی

- جدول شماره ۱۱-۱- میانگین نرخ رشد سالانه تولید خالص داخلی ۸۴
- جدول شماره ۱۲-۱- صادرات کشورهای در حال توسعه ۸۵
- جدول شماره ۱-۲- وضعیت بخش کشاورزی در طول دوران توسعه ۱۰۲
- جدول شماره ۲-۲- مقایسه توزیع درآمد در کشورهای آسیایی و آمریکای لاتین ۱۰۳
- جدول شماره ۲-۳- مقایسه الگوی توزیع درآمد در کشورهای در حال توسعه ۱۰۶
- جدول شماره ۲-۴- مقایسه توزیع درآمد در بین کشورهای در حال توسعه ۱۰۷
- جدول شماره ۱-۳- تفکیک روش‌های دخالت‌های انتخابی و کارکردی ۱۴۲
- جدول شماره ۲-۳- هزینه‌های عمومی کشورهای آسیایی در زمینه تحصیلات ۱۵۵
- جدول شماره ۳-۳- نرخ تورم در شرق آسیا در طول دوران توسعه ۱۶۱
- جدول شماره ۳-۴- سهم بنگاه‌های دولتی در اقتصاد فرانسه در دهه ۶۰ میلادی ۱۶۸
- جدول شماره ۱-۴- برترین کشورهای صنعتی جهان ۱۸۰
- جدول شماره ۲-۴- سهم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در تولید ناخالص داخلی ۲۰۵

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۱۵	نمودار ۱-۱- زمان طی شده برای دو برابر شدن درآمد سرانه در برخی از کشورها
۲۷	نمودار ۱-۲- تفاوت‌ها در مسیر صنعتی شدن در دو منطقه آسیا و آمریکای لاتین
۹۳	نمودار ۲-۱- عوامل مؤثر بر استراتژی توسعه صنعتی
۹۴	نمودار ۲-۲- ارتباطات بین عوامل خرد و کلان به صورت سلسله مراتب
۱۳۸	نمودار ۳-۱- نمایی از یک سیستم صنعت ملی و روابط بین المللی
۱۴۴	نمودار ۳-۲- زمانبندی عمق دخالت‌های دولت تایوان در صنایع مختلف
۱۹۶	نمودار ۴-۱- کلیات استراتژی صنعتی اندونزی
۲۰۴	نمودار ۴-۲- روند کاهش تعرفه‌ها در فاصله ۱۹۴۰ تا ۱۹۹۵

پیشگفتار

طرح تدوین استراتژی توسعه صنعتی کشور با صرف وقت حدود ۲۱ ماه و با مشارکت ۶۸ نفر از اساتید دانشگاه و کارشناسان خبره کشور در قالب ۱۱ پروژه به انجام رسید. خلاصه نتایج این مطالعه در قالب کتاب "استراتژی توسعه صنعتی کشور" در دو نوبت به چاپ رسید. از آنجا که این طرح دربرگیرنده حجم وسیعی از مطالعات بوده که می تواند مورد استفاده جامعه کارشناسی و صنعتی کشور قرار گیرد، دست اندرکاران این طرح، بلافاصله پس از انتشار کتاب اصلی، اقدام به نگارش خلاصه‌ای از هر یک از مطالعات نمودند. انتشار مجموعه گزارش‌های پشتیبان و مستندات این طرح تحت عنوان "گزارش‌های تفصیلی طرح تدوین استراتژی توسعه صنعتی" از یک سو تحقیقات انجام گرفته را با تفصیل بیشتر در معرض قضاوت پژوهشگران قرار می‌دهد و از سوی دیگر امکان بهره‌برداری علاقه‌مندان از موضوعات خاص مطالعه شده در مجموعه تحقیقات را فراهم می‌سازد.

گزارش حاضر تحت عنوان «تجربه توسعه صنعتی در جهان» حاصل تلاش‌های مشترک اینجانب و آقای علیرضا ساعدی است که جا دارد از همکاری ایشان در تهیه و تدوین گزارش حاضر قدردانی نمایم. همچنین از جناب آقای منصور مدرسی که ویرایش و تنظیم این کتاب را برعهده داشتند و جناب آقای کاووس صدیقی که بازبینی نهایی گزارش و مدیریت اجرایی طرح را عهده دار بوده‌اند و سرکار خانم مهرناز نجفی که تایپ و تنظیم گزارش را انجام داده‌اند تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

مسعود نیلی

مجری طرح تدوین استراتژی توسعه صنعتی کشور

مقدمه

برای این پرسش که از تجربه گذشتگان و یا دیگران در زمان حاضر چه می‌توان آموخت و چه مقدار از آن را می‌توان به‌کار بست، نمی‌توان پاسخی دقیق و بدون مناقشه ارائه کرد. پیرامون این پرسش مباحث متعددی از قبیل قانونمند بودن و یا نبودن تحولات تاریخی و نیز درجه امکانپذیری الگوبرداری از دیگران قابل طرح است که می‌توان خارج از حوزه مطالعات توسعه صنعتی بدان‌ها پرداخت. اما آنچه که بدون تردید می‌توان ادعا کرد آن است که تجربه دیگران را باید شناخت و عوامل مؤثر بر شکست و یا پیروزی آنان را تجزیه و تحلیل کرد.

در این مطالعه برآنیم تا تجربه توسعه صنعتی در جهان را مورد بررسی قرار داده و با کندوکاو در چگونگی تحقق رشد و توسعه صنعتی در قالب الگوهای مختلف، نتایج و پیامدهای هر یک از الگوها را ارزیابی کنیم. با نگاهی از دور به تحولات تاریخی توسعه صنعتی در جهان می‌توان الگوهای گوناگونی را از یکدیگر تمیز داد. گروهی از کشورها، پایه توسعه صنعتی خود را بر درون‌گرایی مستقر کرده و بازار داخلی را به عنوان اهرم اصلی تقاضا انتخاب کرده‌اند. در مقابل گروهی دیگر نفوذ به بازارهای بیرونی را هدف قرار داده و مجموعه سیاستهای خود را به‌گونه‌ای تنظیم کرده‌اند تا هدف فوق تحقق پیدا کند.

تصویر وضعیت موجود جهان حکایت از آن دارد که امروزه بخش‌هایی از جهان، صنعتی تلقی می‌شوند و از رفاه مترتب بر آن بهره‌مند می‌گردند در حالیکه بخش‌هایی وسیع از جهان همچنان درآمد محدود خود را عمدتاً از فعالیتهای کشاورزی و خدماتی کسب می‌کنند و صنعت نقش ناچیزی در رفاه و اشتغال آنها ایفا می‌نماید. لذا داشتن تحلیل از دستاوردهای دیگران برای ترسیم آینده توسعه صنعتی کشور ضروری به نظر می‌رسد.

در این کتاب در فصل اول بر تجربه توسعه صنعتی در آمریکای جنوبی و آسیای شرقی متمرکز می‌شویم و از این طریق دو الگوی جایگزینی واردات و توسعه صادرات را با یکدیگر مقایسه کرده و تبعات هر یک از دو الگو را مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهیم. نتایج این مقایسه نشان می‌دهد که دو الگوی ذکر شده دارای پیامدهای کاملاً متفاوت بوده‌اند و الگوی توسعه صادرات، رشد صنعتی پایدار و رقابت‌پذیری را نتیجه داده است. نتیجه مقایسه، این پرسش را به‌طور طبیعی مطرح می‌سازد که چه عواملی بر انتخاب راهبرد توسعه صنعتی تأثیر می‌گذارند. به چه دلیل مجموعه کشورهای آسیای شرقی عمدتاً از الگویی یکسان (الگوی شرقی) پیروی کرده‌اند.

فصل دوم کتاب تلاش می‌کند تا پاسخ پرسش ذکر شده را ارائه کند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که شرایط اولیه کشورها از نظر چگونگی برخورداری از منابع طبیعی، موقعیت جغرافیایی، اندازه بازار و غیره در کنار مشخصات اجتماعی، مشخصات فرهنگی، عوامل دینی و مذهبی، مشخصات سیاسی، جایگاه و تعریف دولت، ساختار سیاسی حاکم بر روابط بنگاه و دولت، شرایط عمومی سیاسی بین‌المللی، روند اقتصاد جهانی و سیاست‌ها و عملکرد اقتصاد کلان از جمله عوامل تأثیرگذار بر انتخاب استراتژی توسعه صنعتی به شمار می‌آیند. از آنجا که به هر صورت، دولت‌ها تدوین و اجرای استراتژی توسعه صنعتی را برعهده دارند و برآیند همه عوامل ذکر شده آثار خود را در جهت‌گیری‌های دولت در فرآیند توسعه صنعتی منعکس می‌سازند، لذا تبیین نقش دولت در جهت‌گیری‌های راهبرد توسعه صنعتی، از اهمیت تعیین‌کننده‌ای برخوردار می‌شود.

به همین خاطر در فصل سوم به موضوع دولت و راهبرد توسعه صنعتی و تفکیک دخالت‌های کارکردی از دخالت‌های انتخابی و پیامدهای هر یک، پرداخته می‌شود. در این فصل عمدتاً بر تجربه آسیای شرقی متمرکز شده‌ایم و در انتهای این فصل نیز نقش دولت در توسعه صنعتی اخیر اروپا مورد بررسی قرار می‌گیرد. البته موضوع نقش دولت در فرآیند توسعه صنعتی به‌طور جداگانه در جلد دوم از مجموعه گزارش‌های تفصیلی طرح تدوین استراتژی توسعه صنعتی مورد بررسی جامع قرار گرفته است.

فصل چهارم کتاب به موضوع راهبرد توسعه صنعتی در شرایط نوین جهانی می‌پردازد. انتخاب الگوهای توسعه صنعتی در چند سال گذشته، به‌میزان چشمگیری، تأثیرپذیر از شرایط محیطی دهه‌های گذشته بوده‌است. شرایط دو دهه اخیر جهان در عرصه اقتصاد و سیاست، تفاوت‌های بنیادی با گذشته دارد و بروز پدیده جهانی شدن به‌همراه خود تحولاتی اساسی ایجاد کرده که انتخاب راهبرد توسعه صنعتی را به موضوعی متفاوت با گذشته تبدیل نموده‌است. در این فصل اسناد استراتژی توسعه صنعتی کشورهای منتخب که اخیراً تدوین شده‌اند مرور شده‌است. این کتاب در مجموع تصویری از تجربه توسعه صنعتی در جهان معاصر ارائه می‌کند و امید می‌رود که نتایج آن علاوه بر آنچه که در تدوین استراتژی توسعه صنعتی مورد استفاده قرار گرفته، بتواند به‌عنوان منبعی علمی در آموزش و تحقیق به‌کار گرفته شود.